

לעילוי נשמת

אאמו"ר הגאון רבי דב בן רבי זלמן זצ"ל

נלב"ע כב שבט תשפ"ד

אמי מורתי הצדקנית מרת שיינא בת רבי ישראל שלום ע"ה

נלב"ע יד סיון תשע"א

פרשת פקודי החודש תשפ"ה
שנה י"ד

גליון תקצ"ב - 592

דברי ישר

לקוטים, מוסרים ופרפראות בפשט ובדרש
בפרשת השבוע ובענייני דיומא
בעריכת ישראל שלום דבורץ

סכון דברי ישר

בית ישר

בני ישראל נדבו הרבה יותר מהכתוב

אלה פקודי המשכן

ויהי זהב התנופה תשע ועשרים כפר ושבע

מאות ושלשים שקל בשקל הקדש לח, כד

וכסף פקודי העדה מאת כפר ואלף ושבע

מאות וחמשה ושבעים שקל בשקל הקדש

לח, כה

ונחשת התנופה ופיה שבעים כפר ואלפים

וארבע מאות שקל לח, כט

כתב החזקוני - אל יעלה על לבב אנוש לומר שלא נדבו זהב וכסף ונחשת אלא מה שכתוב כאן, כי הרבה יותר ממה שכתוב כאן נדבו אלא כתב לך מן הזהב את שהוצרך למלאכת הזהב והמותר נתנו באוצר לכל צרכי קדש וצבור וכן עשו מן הכסף ומן הנחשת.

ואי אפשר לומר שנדבו בצמצום מה שהוצרכו, וגם אי אפשר לומר שאלו מבני ישראל שהיו בני תשע עשרה ובני ששים ואחת ובני שבעים ובני שמונים שנה שלא היו במנין ששים רבוא לא נדבו, שהרי כתוב אומר כל מרים תרומת כסף ונחשת הביאו לח, כד, ומזה משמע כי כל הרוצה לתרום יהיה תורם אפילו אינם בני עשרים או יתרים על ששים, שהרי לא שייך לומר שמה שהביאו היה רק בקע לגולגלת - מחצית השקל, אלא ודאי נדבו והותירו הרבה ככתוב לעיל לח, ז והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אתה והותר.

בין המשכן לבתי המקדשות

אלה פקודי המשכן משכן העדת אשר פקד על

פי משה עבדת הלוים ביד איתמר בן אהרן

הכהן לח, כא

המשכן וכליו שבנה משה נגזזו בשלמותן ולא נגעה בהם יד הבבלים והרומאים שהחריבו את בתי המקדש הראשון והשני וקיימים הם לעולם כמו ששינוי בברייתא במסכת סוכה מה: "דבר אחר - עומדים, שמה תאמר אבד סיברם ובטל סיכויו, תלמוד לומר עצי שטים עומדים שעומדים לעולם ולעולמי עולמים", ולעומת הבתי מקדשות וכליהם שיד האויבים היתה בהם, את כלי המשכן לא הצליחו ידיהם המסואבות לטמא.

הספורנו כותב כי הסיבות לכך נכתבו בפסוק זה הפותח את פרשת פקודי. הסיבה הראשונה: משכן העדת שהיה משכן העדות, שהיו בו לוחות העדות.

הסיבה הב', שכל מעשי המשכן נעשו על פי משה כנאמר אשר

פקד על פי משה.

הסיבה הג', שהיתה עבדת הלוים והיתה ביד איתמר בן אהרן הכהן.

הסיבה הד', ובצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה עשה, שהיו ראשי אומני מלאכת המשכן וכליו, מיוחדים וצדיקים שבדור, ועל כן שרתה שכינה במעשי ידיהם ולא נפל ביד אויבים.

אבל מקדש שלמה שהיו עובדי המלאכה בו מהעיר צור, אף על פי ששרתה בו שכינה נפסדו חלקיו, והוצרך לחזק את בדק הבית ונפל בסוף הכל ביד אויבים.

אבל בית שני שלא היה בו גם אחד מכל אלה התנאים, וגם לא שרתה בו שכינה ונפל ביד אויבים.

כי בית שני לא היה משכן העדות, כי לא היו בו לוחות העדות.

ולא פוקד לבנותו כי אם על פי כורש, ולא היו שם בני לוי, כמו שהעיד עזרא באמרו ואבינה בעם ובכהנים, ומבני לוי לא מצאתי שם.

ומן המתעסקים בבנינו היו צידונים וצורים, כמבואר בספר עזרא, ועל כן הצליחו האויבים לשלוט בכולו בבנינו ובכליו.

הבדל נוסף מביא הספורנו בין המשכן לבתים בכמות הזהב וכסף שהושקע בבניית המשכן לעומת מה שהושקע בבנין בית המקדש, בפרשה נמנו כמויות הזהב שהוצרכו למשכן כמו שנאמר כל הזהב העשוי למלאכה וגו'. קצבת הזהב והכסף והנחשת שהשתמשו במלאכת המשכן היתה כמות מועטת מאד בהשוואה אל העושר שהיה בבית ראשון כמבואר בספר מלכים, ועוד יותר ממנו העושר שהיה בבנין הורדוס, ועם כל זה התמיד יותר מראה כבוד ה' במשכן של משה ממה שהתמיד במקדש ראשון, ולא נראה כלל במקדש שני.

ובזה למדנו שלא קצבת העושר וגודל הבנין יהיו סבה להשראת השכינה בישראל, אבל רוצה ה' את יראיו ומעשיהם לשכנו בתוכם.

מה בין מלאכה לעבודה

בן עשו בני ישראל את כל העבודה לט, מב

וירא משה את כל המלאכה לט, מג

על השינוי בלשון הפסוקים בתיאור מה עשו בני ישראל - שבפסוק אחד מכנה התורה את מלאכת המשכן כעבודה ובפסוק הסמוך לו מכנה זו התורה כמלאכה - ללמדנו, אומר רבנו בחיי, שבני ישראל עשו מלאכה זו לא כמלאכה גרידא אלא כעבודה דהיינו עבודת השם, כמו שנאמר על עבודת המצוות, ועבדתם את ה' לעיל כג, כה, ואתו תעבדו דברים יג, ה.

מפני מה מבקשים חשבון מגבאי קדושה

לעומת גבאי "עגל"

אֲשֶׁר פָּקַד עַל פִּי מֹשֶׁה

אמרו במדרש שהיו בישראל נרגנים שחשדו את משה שהוא התעשר ממעשה המשכן, ועל כן אמר משה בואו ונעשה חשבון.

אומר האזנים לתורה, כאן במשכן נמצאו נרגנים, אבל במעשה העגל שמכל הזהב הרב שנתנו יצא רק עגל קטן (ואפילו לא שור), שם לא היה מי שדרש חשבון על כך.

ממשיך ואומר שמידה זו נשארה בתוכנו, שמגבאים של דברים שבקדושה דורשים תמיד חשבון מדויק, אבל ממקבצי זהב וכסף ל"עגל" - לדברים שבטומאה, אין דורש ומבקש חשבון.

אין מטרתו של רבי זלמן סורוצקין זצ"ל, לקטרג ח"ו על ישראל, ועל כן הוא מסביר ומלמד זכות מה הגורם לכך שאין נטיה לבקש דין וחשבון ממקבצי עגלים לעומת הדחף הקבוע לדרוש דו"ח מפורט מגבאי הצדקה.

הטעם הוא, שהנקודה הפנימית שבלב היהודי - הרצון האמיתי שלו, הוא לעשות רצון קונו, וכשהוא נותן את הכסף למשכן או לדבר צדקה וחסד וכל דבר טוב, הרי הוא רוצה באמת שכל פרוטה ופרוטה תלך לצורך המטרה הקדושה, כדי שבאמת יהיו לו זכויות, אבל כשהיצר משיא ומסית אותו לתת ל"עגל", או אז הנפש הפנימית שלו אבלה ועגומה על המעשה הרע שהוא עשה לעבור על רצון קונו, ועל כן אינו מקפיד אם הגבאים ימעלו בכסף זה ויכניסו אותו לכיסם, ואפילו נפשו בפנימיותה מרוצה מזה מאד, שסוף כל סוף כספו לא הלך לדבר עבירה אלא לכיסו של הגבאי... ולא תהיה לו למזכרת עוון.

במעט הזהב שלא הובא לעגל נעשה נס עצום

כָּל הַזֶּהָב הָעָשׂוּי לְמִלְאָכָה בְּכָל מְלָאכַת הַקֹּדֶשׁ וַיְהִי זֶהָב הַתְּנוּפָה תִּשְׁעֵי וָעֶשְׂרִים כֶּכָר וּשְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לֹחַ, כִּד

אמרו במדרש שמו"ר נא, ח אמר הקב"ה יבא זהב המשכן ויכפר על זהב העגל.

שואל על כך רבי אליהו האיתמרי, בספרו ידו בכל סימן תק"ף מדוע אם כן לא הביאו ישראל את משקל הזהב למשכן כנגד משקל הזהב שהביאו לעגל שהסתכם משקלו למנין 'מסכה' זהב (125 כיכר זהב) לעומת עשרים ותשע כיכר שהביאו לתרומת המשכן.

ומתרג' כי אמנם רצו בני ישראל להביא לתרומת המשכן את משקל הזהב שהביאו לעגל, אך לא היה בידם סכום זה וכל שנשאר להם היה מעט פחות משלושים כיכר זהב, ועשה הקב"ה נס וכמות הזהב המועטה שהביאו גדלה והתעצמה כל אחד לפי מה שהיה רצון בלבו לתת.

ואף שהם הביאו מעט פחות משלושים כיכר אך בפועל כל כיכר וכיכר הפך לכיכרות רבים, עד כדי כך שהספיק הזהב לצפות כל קרש וקרש מקרשי המשכן בכחצי כיכר זהב [אבן עזרא בשם רס"ג], ואילו הזהב היה נותר במשקלו המקורי [כט ככר], לא היה מספיק זהב זה כדי לצפות ארבעים ושמונה קרשים ולעשות ממנו מנורה וכליה, כפורת (שמשקלה היה 1500 ק"ג! לדעות שלא היתה חלולה) וכתובים (שלכאורה לפי גובהם שקלו למעלה מאלף ק"ג זהב), ולצפות את הארון השולחן והמזבח, ועל כן לא פירטה התורה את מה שנעשה במשקל הזהב הזה כי משקל כ"ט כיכר לא היה די לכך.

נסי הטוויה

וְכָל אֲשֶׁה חֲכָמַת לֵב בְּיָדֶיהָ טוֹו וַיָּבִיאוּ

מִטָּוָה אֶת הַתְּכָכֶלֶת וְאֶת הָאֲרָגְמָן אֶת

תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֶת הַשֵּׁשׁ לֹחַ, כֹּה

שואל השפתי כהן מה כוונת הפסוק בְּיָדֶיהָ טוֹו, וכי עלה על הדעת שהטוויה תתבצע ברגלים, ודאי שהיא בידים.

ועוד קשה מהו לשון טוֹו, היה צריך לכתוב בידה טוותה ולא טוו שזהו לשון רבים.

ועוד קשה למה נאמר וַיָּבִיאוּ מִטָּוָה, שהתורה תכתוב אחרי שכתבה על הטוויה - שהן הביאוהו, ומה רצתה התורה להדגיש בזאת.

אומר השפתי כהן, שהתורה מספרת לנו על נס גדול ועצום שנעשה בענין הטוויה.

כשלקחו הנשים לידיהן את התכלת כדי לטוותו מיד היה הופך להיות לטווי, ואין שהיו מתחילות לטוות מין אחד, מיד המין השני הפך לטווי בסיוע אלו, כמו המעשה ברבי חנינא בן דוסא שראה אבן אחת וביקש להעלותה לירושלים וסתתה וכיירה ולא היה יכול להעלותה, מפני שהיו שואלים ממנו ממון רב, עד שנזדווגו לו חמישה מלאכים ונדמו שהם בני אדם, ואמרו לו תן לנו חמישה סלעים ובלבד שתתן אצבעך עמנו, נתן אצבעו עמם ונמצאו עומדים בירושלים וביקש ליתן להם את הסלעים ולא מצאום, נכנס ללשכת הגזית לשאול מה לעשות עם התשלום, ואמרו לו מלאכי השרת היו (שיר השירים רבה א, ד).

כך היה גם בטווית החוטים למשכן, הנשים רק החלו בפעולת הטוויה ומיד נטוו שתי מינים ביחד, ולכן כתוב וַיָּבִיאוּ מִטָּוָה, שהדבר נהיה טווי מאיליו ובשתי מינים.

ורמז דבר זה בכתוב, אֶת תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֶת הַשֵּׁשׁ ולא נכתב 'ואת תולעת השני' [עם וא"ו החיבור] כי היו חוטי התולעת שני והשש נטווים באותה העת בדרך הנס, והוא אשר נכתב טוֹו בלשון רבים שהרי לא נעשתה הטוויה על ידי האשה לבדה אלא בסיוע אלו, ממעל.

דברי ישרים

פרשת השבוע לצעירי העאן

גליון תמ"ג 443

ערוך ע"י ישראל שלום רבורץ
בהוצאת מכון דברי יושר

פרשת פקודי - החדש תשפ"ה

במה בפרישה

תמצית דברי הפרשה
בשילוב פירושים ודרושים

ילדים וקריים וחביבים!

בשבט יוציאו לקריאת התורה שני ספרי תורה, בראשון יקראו את פרשת השבוע - פקודי המסימת את חמש שמות ובה נלמד על סיום בנית המשכן וכל פליו.

בפרשה מפרטים לפרטים כל הכלים ועשייתם, והתורה מעידה שוב ושוב שהכל נעשה כפי אשר צוה השם את משה.

בתחלת הפרשה נותן משה רבנו חשבון מפרט על סכום התרומות והנדבות שנתנו והביאו בני ישראל למלאכת עבדת המשכן.

התורה מפרטת כמה זהב כסף ונחשת תרמו בני ישראל, וממשיכה לפרט מה נעשה עם הכסף והנחשת במלאכת המשכן.

לא נכתב פרוט מה נעשה עם תרומת הזהב בסך כמעט שלוששים כפר [שזה בערך לפי משקל בן זמננו כאלף ארבע מאות קילוגרם ואף יותר לפי כמה דעות] שתורמו בני ישראל למלאכת המשכן, כי סוף זה שהביאו לא יכל להספיק לכל עבודות הזהב במשכן, שהם - הארון, הכפרת והכרובים, המנורה, השלחן ומזבח הזהב, צפוי עמודי החצר, קרסי היריעות הפנימיות, כלי שרת ובגדי הכהן גדול, אלא שלא היה בידם די זהב לתת לתרומת המשכן מפני שנתנוהו בעוונות לעשית העגל, ולזה הם נתנו מאה עשרים וחמש כפר [פי ארבע ממה שנתנו למשכן!], וכשהשם צוה את משה שביאו זהב לתרומת המשכן כדי לכפר על שהביאו זהב לעגל, ראו בני ישראל שאין להם די זהב לתת מול מה שנתנו לעשית העגל והצטערו, ראה הקדוש ברוך הוא בצערם ונתן ברכה במעט הזהב שהיה בידם לתרום והזהב על אף כמותו הקטנה, הספיק בדרך נס לכל מלאכות הזהב במשכן.

מזה נלמד כי הקדוש ברוך נותן יד לשבים אלו בתשובה ומסיע ביד השבים לתקן את חטאייהם ומצרוף מחשבה טובה למעשה וימן המעט נעשה רב, ועל זה אפשר לומר את מאמר חז"ל במשנה האחרונה במסכת מנחות אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכנו לבו לשמים. כאמור, משה רבנו העבד הנאמן מפרט בחשבון מדקדק את מה שעשה הוא והעוסקים במלאכת המשכן שהיו צדיקי אמת שידעו לכונן דעתם לדעת השם.

מכך לומדים חכמי המוסר את הצורך בחשבון נפש אשר מטל על כל אדם מישראל לעשות ולבדק האם הוא משתמש עם המתנות שהקדוש ברוך הוא נתן לו לעבודת השם כראוי.

התורה רומזת במה שאמרה וכל אשה חכמת לב בידיה טוו ויביאו מטוה את התכלת ואת הארגמן את תולעת השני ואת השש, כי מלאכות הטוויה נעשו בדרך נסית.

מיד כשהנשים הצדקניות התחילו לטוות בגדן את התכלת, מיד נטוו חוטי הארגמן מעצמם, וכן כשהתחילו לטוות את החוטים הצבועים בתולעת השני מיד גם חוטי

השש נטוו, כאשר בפעל הנשים טוו רק את ההתחלה של החוטים ומיד הם נעשו טוויים.

כאשר הביאו העוסקים במלאכת הקדש את המשכן וכליו בסימם את המלאכה הקדושה, ברוך משה את בני ישראל ואמר להם יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם ויהי נעים ה' אלקינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו [מזמור זה], הוא אחד מאחד עשרה מזמורים שמשם רבנו התפלל ונמצאים בספר התהלים.

שמונה עשרה פעמים מזכר בפרשה ובתחלת פרשת ויקרא שבני ישראל עשו כאשר צוה השם את משה, וכנגד זה תקנו תפלת שמונה עשרה, וזכה לכה משה ששמו יזכר פעמים רבות סמוך לשמו של השם, בגלל שהיה מוכן למסר את עצמו למען בני ישראל ואמר מחני נא מספרך אשר כתבת.

נקרא על המשכן שהסתימה בניתו בעשרים וחמשה ימים לחדש כסלו - חנכה ולפי דברי רבי חנינא במדרש תנחומא בפרשתנו סיום מלאכת המשכן היה בראש חדש אדר [וזו אחד הטעמים מדוע משוכנס אדר מרבין בשמחה, כי בו הסתימה מלאכת עבודת המשכן, הפך מחדש מנחם-אב שבו ממעטין בשמחה בגלל שחרבו בתי המקדש], אבל הוקם רק בראש חדש ניסן, כשמשם נראה כמקים את המשכן אבל באמת המשכן הוקם מאליה על ידי נס.

ברב השנים פרשת פקודי נקראת סמוך לפני ראש חדש ניסן, שכאמור ביום זה הוקם המשכן, ובשנים מעברות נקראת סמוך לפני ראש חדש אדר שני, שביום א' אדר הסתימה לפי רבי חנינא במדרש תנחומא, מלאכת עבודת המשכן.

בסיום הפרשה שמסימת גם את חמש שמות, נקרא על כך שהשם השרה את שכינתו על המשכן לעיני כל בית ישראל, אשר ראו ושמחו על שנמחל להם עוון העגל.

בספר תורה השני, יקראו בפרשת בא את פרשת החדש שהיא הפרשה הרביעית מארבע הפרשיות שקראנו בתקופה זו, המתחילה בפסוקים החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה (שמות יב, ב).

הטעם שתקנו חכמים לקרא קריאה זו בשבת הסמוכה לראש חדש ניסן, מפני חשיבותו של ניסן שהוא ראש לכל החדשים ומלך עליהם (החדש הזה לכם) - לכם אותיות מלך, ומצוה לקדש אותו יותר מכל שאר החדשים, לכה מכריזין עליו לקדשו ברבים בשבת שהוא יום פנוס ואסיפה בבתי כנסיות, על ידי קריאה זו בתורה וההפטרה בגביא, ואין קריאת הפרשה מקדשת בפעל את החדש, כי עקר קדוש החדש הוא בראית הלבנה שמקדשין אותו הבית דין, והקריאה הזו היא רק מדרבנן.

שבת שלו' ומברך, חדש טוב ומברך

בְּיָדֵינוּ לְשִׁלְחוֹ שִׁבָּת

הַשְׁתַּדְלוּת בְּמִצְוֹת, עַד קֶצֶה הַיְכָלָת

עלו חברי המקהלה בחזרה.

רֹאה הָרֵב אֶת הַדָּבָר, וְקֵרָא שׁוֹב בְּקוֹל: 'אַרְאֵפ' - לָרְדָּת!
שָׁמְעוּ חֲבֵרֵי הַמִּקְהֵלָה בְּקוֹל הָרֵב, וַיִּרְדּוּ.

שׁוֹב צָעְקוּ עֲלֵיהֶם הַגָּבָאִים, וְהֵם עָלוּ חֲזָרָה.

הַסְפּוֹר חֲזָר עַל עֲצָמוּ יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר פְּעָמִים!

הָרֵב אוֹמֵר 'אַרְאֵפ' - לָרְדָּת, וְהַגָּבָאִים מְכַרְּחִים אוֹתָם לַעֲלוֹת חֲזָרָה!

פְּשׁוּט מִלְחָמָה בֵּין הַגָּבָאִים הַחֲצוּפִים לָרֵב.

וְהָאֲנָשִׁים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת? לֹא עָשׂוּ כְּלוּם "לֹא הִתְעַרְבוּ בְּמַחֲלָקָת" אוֹ שֶׁהִחֲלִיטוּ לְהַחֲמִיר בְּמִצְוֹת "חֲלוּל הַשֵּׁם".

וְאֵז שׁוֹב נִשְׁמַע קוֹלוֹ שֶׁל הָרֵב: 'אַרְאֵפ' - לָרְדָּת!

וּבְטֶרֶם יִקְרָאוּ לָהֶם הַגָּבָאִים לַעֲלוֹת בַּחֲזָרָה, הִחֲלוּ לְהִשְׁמַע קוֹלוֹתֵיהֶם רְמִים מְכוּוֹנִים ה'עֲזֹרֵת-נָשִׁים': גָּבָאִים מְחוּצָפִים!!!
הָרֵב הוּא הַקּוֹבֵעַ!

מִהוּמָה רֵבָה הִתְעוֹרְרָה גַם בֵּין הַגָּבָרִים, וְהַמִּקְהֵלָה בְּטָלָה.

הָרֵב נִצַּח אֶת הַגָּבָאִים הַחֲצוּפִים.

סֹפֵר הָרֵב שֶׁהוּא כָּבֵד הֵיךְ בְּאִפְסִיט כַּחוֹת וְהָרָגִישׁ שֶׁהוּא כָּבֵד לֹא יָכוֹל לְמַחוֹת בָּהֶם עַל כֵּךְ וְכַמֵּעַט וְתֵר לָהֶם עַל הַנִּגְבָּלָה הַזֹּאת, כִּי חֲשַׁשׁ שֶׁאֵם הוּא יִמְשִׁיךְ לְמַחוֹת יָכוֹל לַעֲלוֹת הַדָּבָר בְּחִייוּ וְזוֹ סִכְנָת נִפְשׁוֹת, וּמִדִּין פְּקוּדָה נִפְשׁ הוּא פְּטוּר מִלְּמַחוֹת יוֹתֵר.

אָבֵל, אָמַר הָרֵב, חֲשַׁבְתִּי כִּי יֵשׁ לִי כֹחַ לִפְעַם אַחַת נּוֹסֶפֶת, אֲמַחֶה וְאֶשׁוּב לְמִקְוִי וְאֶדַע כִּי עֲשִׂיתִי מַה שְּׂאֲנִי יָכוֹל.

וְאֵז קָרָא הָרֵב בְּפֶעַם הָאַחֲרוֹנָה 'אַרְאֵפ' - לָרְדָּת!

וְכַמוֹ בְּמַעֲשֵׂה הָעֵגֶל, גַּם הַפֶּעַם הַנָּשִׁים הֵן אֵלּוּ שֶׁמָּנְעוּ אֶת הַחֲרָפָה וְחֲלוּל הַקֹּדֶשׁ.

וְכֵן אָמַר הָרֵב מִבְּרִיסק: "כֵּךְ רָצוּ מִהִשְׁמִים שְׂאֲעֲשֶׂה עַד גָּבוּל הַיְכָלָת שְׁלִי, מִכָּאֵן הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲזָר וְהַדְּבָרִים נַעֲשׂוּ מֵעַצְמָם".

בְּפֶרֶשֶׁה אֲנוּ קוֹרְאִים שֶׁמֶשֶׁה רִבְּנוּ הַקִּים אֶת הַמִּשְׁכָּן.

רִש"י מְגַלֵּה לָנוּ מִדְּרַשׁ מִפְּלֵא הַמִּתְאָר כִּיצַד הוֹקֵם הַמִּשְׁכָּן, כֵּךְ כְּתוּב בַּמִּדְרָשׁ: "... לֹא הָיָה יָכוֹל לְהַקִּימוֹ שׁוּם אָדָם מִחֲמַת כָּבֵד הַקִּרְשִׁים, שְׂאִין כֹּחַ בְּאָדָם לְזַקְפוֹ, וּמִשֶּׁה הַעֲמִידוֹ.

אָמַר מִשֶּׁה לִּפְנֵי הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא: "אִיד אֲפֹשֶׁר הַקִּמְתוֹ עַל יְדֵי אָדָם?" אָמַר לוֹ: "עֲסַק אֶתָּה בְּיָדְךָ נִרְאָה מְקִימוֹ, וְהוּא נִזְקוֹף וְקָם מֵאֲלִיו", וְזֶהוּ שְׂאֲאָמַר (שְׁמוֹת מ, יז) 'הוֹקֵם הַמִּשְׁכָּן, הוֹקֵם מֵאֲלִיו'.

נִשְׂאֵלֶת הַשְּׂאֵלָה, הוֹקֵם הַמִּשְׁכָּן אוֹ שֶׁמֶשֶׁה הַקִּימוֹ?

אִם הוֹקֵם לְבַד, לְמָה נֶאֱמַר שֶׁמֶשֶׁה הַקִּימוֹ, אִם מִשֶּׁה הַקִּימוֹ לְמָה נֶאֱמַר שֶׁהוּא הוֹקֵם?

מִכָּאֵן לּוֹמְדִים יָסוּד גָּדוֹל בְּעִנְיָנֵי עֲבוֹדַת הַשֵּׁם: בְּשָׂמִים אֲכָן נִחְשַׁב לְמִשֶּׁה רִבְּנוּ שֶׁהוּא הַקִּים אֶת הַמִּשְׁכָּן, זֹאת כִּיּוֹן שֶׁהוּא עָשָׂה כָּל מַה שֶׁהוּא יָכוֹל כְּדִי לְהַקִּימוֹ, לְכֵן נִפְסַק עָלָיו בַּתּוֹרָה "וַיִּקֶּם מִשֶּׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן".

כִּי פֶּאֶשֶׁר אָדָם עוֹשֶׂה בְּדָבָר מִצְוָה כָּל מַה שֶׁהוּא יָכוֹל, יֵשׁ לוֹ סִיעֵתָא דְשִׂמְיָא לְמַעַלָּה מִן הַסָּבֵעַ, וְאֶפְּלוּ שֶׁהַדְּבָרִים נַעֲשִׂים בְּיָדְךָ גַּם, הוּא זֹכָה שֶׁזֶה נִקְרָא עַל שְׁמוֹ.

הַמִּנְיָד רִבִּי שְׁלֹמֹם שְׁבֶדְרוֹן זצ"ל הֵיךְ מְסַפֵּר מַעֲשֵׂה נִרְאָה שְׂאֲרַע עִם מֶרֶן הָרֵב מִבְּרִיסק רִבִּי יִצְחָק זָאב הַלּוֹי סְלוֹבִיץ' זצ"ל בְּתַקִּיפּוֹת כְּהֻנָּתוֹ בְּרַבְנוּת הָעִיר בְּרִיסק שְׁבִלִיטָא.

לִפְנֵי שְׁנֹסְפֵר אֶת הַסְפּוֹר נִסְבִּיר מַה הָיְתָה הַמִּצְוָה הָעֲגוּמָה בְּאוֹתָם יָמִים שֶׁלִּפְנֵי מִלְחַמַת הָעוֹלָם הַשְּׁנִיָּה בְּעִיר בְּרִיסק.

רַבִּים חוֹשְׁבִים שֶׁלִּפְנֵי מִלְחַמַת הָעוֹלָם הַשְּׁנִיָּה, רֹב הַיְּהוּדִים בְּאִירֹפָה הָיוּ שׁוֹמְרֵי תּוֹרָה וּמִדְּקָדְקִים בְּמִצְוֹת קִלְהָ כְּבַחְמוּרָה.

אָבֵל, לֹא כֵךְ הָיָה הַמַּצָּב, רְחוֹק מִכֵּךְ מְאֹד.

רֹב הַיְּהוּדִים בְּאִירֹפָה רַבִּים בְּאִירֹפָה לֹא שָׁמְרוּ תּוֹרָה וּמִצְוֹת כְּרָאוּ וְרַבִּים אִף פָּרְקוּ עַל תּוֹרָה וּמִצְוֹת לְגַמְרֵי רַחֲמָנָא לִיְצִלָן.

יְהוּדוֹת אִירֹפָה בְּאוֹתָם יָמִים הָיְתָה מַחֲלָקָת לְשַׁלֵּשׁ קְבוּצוֹת עֲקָרִיּוֹת, לֹא הָרֵבָה עֲמָלִי תּוֹרָה וְחֲסִידוֹת וּמִדְּקָדְקִים בְּמִצְוֹת.

רַבִּים לְמַרְבָּה הַצֵּעַר, פּוֹרְקֵי עַל שְׂרָדְפוֹ אֶת שׁוֹמְרֵי הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת וְאִף חֲבָרֵי לְשִׁלְטוֹנוֹת הַגּוֹיִים בְּמִלְחָמָה נֶגֶד הַתּוֹרָה. וְקְבוּצָה שֶׁהָיְתָה "בְּאִמְצָע", לֹא הִחֲלִיטָה הָלֵנוּ אוֹ לְצָרֵינוּ....

לְפִוְרָקֵי הָעַל הָיְתָה שְׁלִיטָה חֲזָקָה בְּרַבּוֹת מִהָעִיר וְהֵם נִהְלִי אֶת חַיֵּי הַמִּקְהֵלָה תּוֹךְ מִלְחָמָה בְּרַבָּנִים וּבְשׁוֹמְרֵי הַתּוֹרָה.

פּוֹרְקֵי עַל אֵלּוּ הַצְּלִיחוּ גַם לְהַשְׁתַּלֵּט עַל מִשְׁרֹת הַגָּבָאִים שֶׁל בְּתֵי הַכְּנֶסֶת הַמְּרֻכְזִים בְּעִירִים וְהַכְּנִיסוּ שְׁנוּיִים מְסִימִים לְפִי רְאוּת עֵינֵיהֶם.

אֲמָנָם הֵם נִזְהָרוּ מִלְּחַלֵּל לְגַמְרֵי אֶת הַקֹּדֶשׁ וּלְשִׁנוֹת בְּסִדְרֵי הַתְּפִלָּה, לֹא בִּגְלַל שֶׁהָיָה לָהֶם כְּבוֹד לְדָבָר, אֲלֹא מִתּוֹךְ מַחֲשָׁבָה הַרְסָנִית שֶׁבַּתְּחִלָּה הֵם יִרְגִּילוּ אֶת הַצְּבוּר לְשִׁנוֹי קִטּוֹ, אַחֲרֵי תְּקוּפָה לְשִׁנוֹי נֹסֶף, עַד שֶׁבְּמִשָּׁךְ הַזְּמַן יִסְתַּגַּל הַצְּבוּר לְשִׁנוּיִים וְלֹא יִמְחוּ בָּהֶם [וּבְדֶרֶךְ נִירְאָה זֶה הֵם מְמַשִּׁיכִים גַּם בְּיָמֵינוּ וְעַל כֵּל אֶחָד וְאֶחָד לְהַזְהִיר מִפּוֹרְקֵי הָעַל הָלָלוּ שְׁלֵעִתִּים נִרְאִים כְּלִפֵּי חוּץ כְּשׁוֹמְרֵי תּוֹרָה וּמִצְוֹת אִף לֹא נָחִים לְרַגֵּעַ מִלְּהַמְשִׁיךְ לַעֲקֹר אֶת כָּרֶם יִשְׂרָאֵל טֶפֶן טֶפֶן וְלִהְפֹךְ חֶסֶד וְשְׁלֹמֹם אֶת כָּרֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל לְקַרְחַת הַכָּרִים].

כֵּךְ גַּם הָיָה בְּעִיר בְּרִיסק שִׁבָּה כֶּהֵן הָרֵב זצ"ל.

מִצַּד אֶחָד הַגָּבָאִים נִזְהָרוּ בִּגְלַל תְּקִיפוֹת הַיְּדוּעָה שֶׁל הָרֵב בְּכָל עֵינֵן שֶׁבִּקְדָּשָׁה, אִף מִצַּד שְׁנֵי הֵם פָּעֲלוּ כָּל הַעֵת לְהִרְסָה בְּשִׁטְתִּיּוֹת כָּל דָּבָר שֶׁבִּקְדָּשָׁה.

בְּעִיר רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַתְּכַנְסוּ גָבָאֵי בֵּית הַכְּנֶסֶת הַגָּדוֹל לִישִׁיבָה חֲשָׁאִית שֶׁבְּמַהֲלָכָה הִחֲלִיטוּ לְהַכִּין "הַפְּתִיעָה" בַּתְּפִילַת רֹאשׁ הַשָּׁנָה, "מִקְהֵלֶת חֲזָנִים" לְתַפִּילַת הַיּוֹם הַגָּדוֹל הַזֶּה.

מִדּוּעַ הִישִׁיבָה הָיְתָה חֲשָׁאִית?

כִּי הֵם יָדְעוּ שֶׁאֵם הָרֵב יָדַע עַל כֵּךְ לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה, הוּא יִמְנַע אֶת הַחֲרָפָה וְהֵם לֹא יִצְלִיחוּ לְבַצֵּעַ אֶת הַשִּׁינוּי הַזֶּה.

הָרֵב הָיָה נוֹהֵג לְהַתְּפַלֵּל כָּל הַשָּׁנָה בְּמִנְיָן שְׁבָבִית, אִף בְּיָמִים הַנוֹרְאִים הָיָה הוֹלֵךְ לְהַתְּפַלֵּל בְּבֵית הַכְּנֶסֶת הַגָּדוֹל שֶׁל הָעִיר.

בְּעֲצוּמוֹ שֶׁל הַיּוֹם הַגָּדוֹל, נִהְיָה לָרֵב "חֲשֹׁךְ בְּעֵינָיו".

עַל הַבִּימָה עָמַד הַחֲזָן עִם "כּוֹבֵעַ חֲזָנִים וְעִנִּיבַת פָּרָפֶר" וְעַל יְדֵי חֲבִירָה שְׁלֵמָה "מִקְהֵלָה" שֶׁחֲלָקָם כָּלֵל לֹא הָיוּ שׁוֹמְרֵי תּוֹרָה וּמִצְוֹת.

"קוֹנְצֶרְט" בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה! הֵיטָבָן?!

הָרֵב נָתַן אֶת קוֹלוֹ בְּהוֹרָאָה בְּרוּרָה 'אַרְאֵפ' - לָרְדָּת!

נִבְהִילוּ חֲבֵרֵי הַמִּקְהֵלָה וּמִתּוֹךְ כְּבוֹד לָרֵב, יָרְדוּ מִהִבְמִיָּה.

מִיֵּד קָמוּ הַגָּבָאִים מִמְּקוֹמָם וְקָרְאוּ לְעֹבְרִים בְּזָעִם: "חֲצוּפִים! אֶת הַכֶּסֶף אֲתֶם מְקַבְּלִים מֵאֲתָנוּ אוֹ מִהָרֵב? אֲנַחְנוּ - אוֹמְרִים לָכֶם לַעֲלוֹת!"